

זמני כניסת ויציאת השבת לפי אופק ירושלים ומעלה אדומים:

הדלקת נרות 16:00
צאת השבת 17:11
ר"ת 17:44

שיר ליום השבת

יעקב אבינו הולך לחרן לייסד את בית ישראל. ממרום מצפה לו התגלות אלוקית והבטחות מרוממות: הנחלת הארץ, וברכת "והיה זרעך כעפר הארץ". "והנה אנוכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך" שזו ברכה והבטחה לכל יהודי במהלך כל הדורות, שיהיה מושגה על ידי ד' יתברך. והוא עובר ליד הר המוריה ואינו נותן דעתו להתפלל, ומהשמים לא רומזים לו, כי 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו'. הוא הגיע לחרן ועבר את השומרון ועלה לגולן וחצה את המדבר הסורי והגיע לעירק! ואז פתאום נזכר ואמר: 'אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו?!' ומיד - 'כיון שהרהר בדעתו לחזור, קפצה לו הארץ, ונעקר הר המוריה ובה לקראתו, ושקעה לו חמה שלא בעונתה'. כשהרהר וביקש לשוב על עקבותיו ולהתפלל - זכה לסייעתא דשמיא פילאית! מי יודע כמה כתרים מצפים לנו, וכמה נסים יארעו לנו כדי שנקבלם. ולמה מחכים? להרהר שלנו! לנכונות שלנו!

הסבא מנובהרדוק זצ"ל היה אומר: "הן הובטחנו, שאם אך נפתח פתח כחודו של מחט, יפתחו לנו שערים שעגלות וקרונות עוברים בהם. ואם איננו מוצפים בשפע זה, אות היא שאפילו כחודה של מחט לא פתחנו!" מעשה דומה מצאנו במרים שהתנבאה שייולד לה אח שיושיע של ישראל. וכשנולד נתמלא הבית אורה, וד' הודיעו: 'אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם', ממרום מינו אותו לתפקיד ומבקשים להטיל עליו את השליחות - ומה קרה? מישהו דאג לרמוז לו? להוביל אותו לבחירה הנכונה? בואו נראה: "ומשה היה רואה את צאן יתרו ויבאו אל הר האלוקים... וירא מלאך ד' אליו בלבת אש בתוך הסנה, וירא והנה הסנה בוער והסנה איננו אוכל. ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה; וירא ד' כי סר לראות, ויקרא אליו מתוך הסנה".

מהו "סר לראות"? רבי יוחנן אמר, חמש פסיקות פסג. רבי שמעון בן לקיש אמר, הפך פניו והביט. ומה היה אילולא סר לראות, אילולא הפך פניו - או אז היה ממשיך לרעות את הצאן - והסנה היה ממשיך לבעור - ועם ישראל ממשיך להיאנק - ושוקע בשער הטמאה החמישיים ונטמע לנצח, חלילה. אם לא היה עושה את הצעד מצדו, את המאמץ הראשוני - לא היה גואלם! משה רבנו הושלך אל היאור והיה בסכנת אובדן, ומלאכי השרת נזעקו: 'מי שעתיד לומר שירה על הים ולקבל תורה, ילקה בים זה?' ירדה בת פרעה לרחוץ על היאור, וראתה את התיבה ושלחה ידה - מיד, מה קרה? נשתרבה ידה שישים אמות והגיעה עד לתיבה. ומשה ניצל, ועם ישראל ניצל, והתורה נתנה. וכמה זכתה בתיבה! שאמרו: 'יש בגן עדן היכל בתיה בת פרעה, וכמה רבבות אלפי נשים צדקניות בו, והכרוז יוצא שלוש פעמים בכל יום ואומר: הרי דיוקן של משה רבינו בא, ובתיה רואה ומודה ואומרת: אשרי חלקי שזכיתי לגדלו!'. ואילו היתה אומרת: התיבה כה רחוקה, אין בכוחי להגיע אליה - אילו לא היתה מושיטה את ידה! מה היה על משה רבינו, מה היה עלינו, וכמה היתה היא מפסידה!

ואנו -
ההושטנו יד?!
(והגדת)

מאורה של הפרשה

"ויחר ליעקב וירב בלבן"

לבן חשד ביעקב שהוא גנב לו את התרפים, לבן מגיע עם כל החמולה שלו, והם צועקים "יעקב גנב! יעקב גנב!". היה כאן חילול ד', ויעקב לא יכול היה לשתוק על כך, לכן הוא יוצא מגדרו "ויחר ליעקב". יעקב גנב? הרי בנוהג שבעולם, חתן שגר בבית של חמיו - לא לוקח לפעמים איזושהי כפית או כוס? ואילו יעקב נמצא עשרים שנה בבית של חמיו, ואינו נוגע אפילו במחט קטנה של לבן! "כי מיששת את כל כלי - מה מצאת מכל כלי ביתך? שים כה נגד כל אחי ואחיר ויוכיחו בין שנינו". יעקב לא רצה כל קשר עם לבן, ולו קשר זעיר ביותר! התנתקות מוחלטת! הוא לא נגע אפילו במחט קטנה שלו... ואם לבן, והחמולה שלו, צועקים "יעקב גנב" - יש צורך למחות, כדי שלא יהיה, חלילה, חילול ד'. לפיכך "וירב בלבן".

אבל, הבה ונתבונן: גם כאשר יעקב מחליט "לעשות מריבה" עם לבן אפשר כבר לחשוב איזו מריבה זו כבר היתה... "מריבה" בנוסח של יעקב אבינו - "ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי" - זה היה הריב הגדול...

מספרים ששני בעלי דינים באו לדין לפני רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל.

אחד מהם היה 'גברא אלימא', ודווקא הוא זה שיצא חייב בדין. לאחר שהלה שמע את פסק הדין, בא לביתו של רבי יוסף חיים ואמר לו: "כבוד הרב! תדע לך שאין זה פשוט להתחיל אתי! אני ככה וככה..." ורבי יוסף חיים שותק. הלה החל לרתוח מזעם: "כבודו רואה כאן את כל החלונות. אחד מהם לא יישאר שלם..." ורבי חיים שותק... "תדע לך! זה לא יגמר רק בחלונות! זה ימשיך גם לוויטרינה..." רבי יוסף חיים ראה שבני ביתו מתחילים לרעוד מפחד... הוא נעמד ואמר: "ומה אתה חושב לעצמך? שאני אשתוק? גם אני אנקוט בצעדים!" הלה נבהל קצת. הוא ידע שלרב יש קשרים עם המשטרה... "ומה תעשה?", שאל. "מה פשר השאלה?" השיב רבי יוסף חיים, "אם תנפץ את החלונות - אקרא מיד לזג שיתקן אותם... חלון אחד לא יישאר שבור!"...

זה "ויחר ליעקב וירב בלבן"... זוהי רמת המריבה...

(יחי ראובן)

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.

הצלחה ברו"ח: משי' נדף. **זוג הגון:** אורית יהודית, יעקב משה, יוסף והדס בני מרים דבורה פנינה **רפ"ש:** הלל בן יעל אסנת. יוסף צבי בן מיכל. שרה שמחה בת עדי. תהילה בת יעל מיכל בת מרים דבורה פנינה. **לע"נ:** הגה"ר עובדיה יוסף זצ"ל. ששון בן מסעודה ז"ל סניורה בת מתוקה ז"ל. חתון בת מרים ז"ל. חלוה בת מרים ז"ל. מתוקה בת סלחה ז"ל

ברכת שבת שלום!

עריכה: משפחת שמעיה
לעיני אבינו ה"ר אילן סכח בן סניורה ז"ל

להקדשת העלון ולהשתתפות בהפצתו: 054-8403899

מעשה בבחור ירא שמים, שבבית הכנסת בו הוא מתפלל רב דיבורי המתפללים במהלך התפילה וקריאת התורה. הזלזול הנורא בתפילה ובבית אלוקים נגע מאד ללבו, אך הוא לא ידע להשית עצות בנפשו, 'איך אוכל למגר את הדיבורים, כאשר אני היחיד שהדבר מעיק עליו?' באחד הימים, למד את דברי בעל ה'זווי עמודים' הכותב: 'יש למנות איש חזק וירא שמים, שיתנו בידו שבט מושל, לגעור ולהעניש את אלה שמדברים בבית הכנסת'. החליט, שבמקום שאין אנשים, ישתדל הוא להיות איש. ופנה אל הגבאים לקבל רשות להוכיח את המפטפטים. הרשות ניתנה, ומעתה כל מתפלל שסח והפריע לתפילה, ניגש אליו מיוזענו, והיסה אותו, או היכה על השולחן. יוזמתו של הבחור הצליחה. אמנם האנשים ממשיכים לדבר, אך כל התחלת שיחה נקטעת על ידי הדפיקות של ה'ממונה על שמירת קדושת בית הכנסת'. האנשים גילו הבנה, כך שהשקט נשמר עד לתחילת השיחה הבאה. לאחרונה, התחיל אביו של הבחור להתפלל בבית הכנסת. הבעיה היא שהוא הפך ל'ציר המרכזי' של הפטפטים. לדאבון לב, קורה גם שהפלאפון שלו מצלצל ומנגן בקול, והוא לא נמנע מלענות לשיחות (בתוך היכל ד', ר"ל)... גם לאחר שבנו הבחור דיבר עמו על כך, הוא המשיך לפטפט ולדבר בנייד ומשאיר אותו דלוק בזמן התפילה. הבחור פנה בשאלה לרב זילברשטיין שליט"א: האם אני רשאי להתרות באבי כאשר הוא מפטפט באמצע התפילה, כפי שאני נוהג בשאר המתפללים, או שמא כדאי שאעבור להתפלל במקום אחר?...

תשובת הרב:

שינוי בהלכות כבוד הורים: "ראה את אביו שעבר על דברי תורה, לא יאמר לו: 'עברת על דברי תורה!', אלא יאמר לו: 'אבא כתוב בתורה כך וכך'. כאילו הוא שואל ממנו, ולא כמזהירו. והאב יבין בעצמו ולא יתבייש". ולכן, אין לבן להכלים את אביו שמפטפט, אלא רק יציין בפניו את אזהרת התורה 'ומקדשי תיראו', ואת דברי המשנה ברורה: "אוי לאנשים שמשיחים בעת התפילה, כי ראינו כמה בתי כנסת שנחרבו בשביל עוון זה". ועל כל פנים, בוודאי שאין לבן לעזוב את בית הכנסת, ואם ינהג כן, יישא חלילה, על גבו את עוונות המפטפטים, כדברי רבותינו: "כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה, נתפס על עוון אנשי ביתו. באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו". אם כן, תפקיד הבן להמשיך לשמש כ'שומר' על קדושת בית הכנסת, אך לא יזהיר את אביו בדרך מביישת, אלא רק יזכיר לו את חומרת עוון השיחה בבית הכנסת.

יהודי מושגח תמיד

שאל הרב פנקוס זצ"ל: כאשר אנו אומרים בקידוש "צאתכם לשלום" ונפרדים מן המלאכים, מאיזה מלאכים אנו נפרדים? ומשיב על כך בשם ה'חפץ חיים' זצ"ל: ישנם מלאכי יום חול וישנם מלאכי שבת. בקידוש ליל שבת אנו נפרדים ממלאכי יום החול, ונשארים עם מלאכי השבת. פירוש נוסף: בשבת היהודי מושגח ישירות ע"י הקב"ה. ובקידוש אנו נפרדים מן המלאכים, כדי לקבל את השגחתו הישירה והבלתי אמצעית של ד' יתברך! (נפלאותיך אשיחה)

לא מי שיכול - וזהו; אלא מי שיופה - יכול!

מי אוהב?

אחד האדמור"ם ראה תלמיד בשעת אכילת דגים בתאוותנות. שאלו הרבי: "אתה אוהב דגים?". "כן" ענה התלמיד. "אם אתה אוהב דגים תבנה להם אקווריום ותגדלם בניעמים, תן להם לאכול ולשתות. מדוע אתה אוכל אותך?! לא כי אתה אוהב דגים. אמור: אני אוהב את עצמי וטעים לי דגים". כאשר בבסיס האהבה יש אהבת עצמו, הרי שיש בעיה גדולה עם הקשר הזה. לכל אהבת עצמי מתלווה "אהבת החידוש" שהיא אהבת מה שאין לי. אך כאשר יהיה לי אותו בשפע, החידוש כבר איננו חידוש, ומחפשים חידוש אחר... אני אוהב לאכול שניצל מטוגן, אך אם יטגנו לי שניצל במשך חודש שלם ברצף - כבר לא אוכל להסתכל לכיוונו. די. מיצית! אם רצוננו לחיות שבעים שנה ביחד, אנו זקוקים לקשר עמוק ואמתי. ואיך? אם אני משקיע, נותן ומעניק - אני אוהב. ואהבה הזו מולידה רצון להשקיע עוד, כגלגל חוזר. וככל שהשנים נוקפות - גדלה האהבה, וגדלה הנתינה. עם רצון למיילוי סיפוקים - לא מקימים בית. יש לבדוק היטב עם מי סוגרים שותפות. לא יתכן שהרגש יוביל ויטאטא מתחת לשולחן כל מיני חסרונות, כי חולף חודש חודשיים, ההתלהבות הראשונה פגה, וכל החסרונות צפים והופכים לאבן נגף. ישנו יסוד חשוב: מוטיבציה מביאה אהבה. כאשר יש מוטיבציה - יש קשר. בצבא ארה"ב קיים תרגיל ניווט: זורקים חייל לאיזשהו מדבר, נותנים לו אקדח ושבריה, ואומרים לו: תסתדר. זה ממש לא קל, ולוקח זמן עד שהחייל שב לבסיס. שולחים אותם בזוגות. ערכו ניסוי, הרכיבו זוגות של חיילים השונאים זה את זה. והם חזרו כולם דבוקי-נפש באהבה עזה. מה קרה? הם היו מוכרחים להסתדר אחד עם השני, אז פתאום אין כלום והכל זז לצדדים, דלגו על אי ההבנות. מסתדרים ואוהבים! מדוע? כי יש רצון ומוטיבציה להצליח!

ארגז הכלים | הרב יצחק פנגר

חשיבה מחוץ לקופסא

הסיפור שלפנינו, סיפורו של גשר ברוקלין, הוא טראגי ומפעים כאחד. בשנה 1883 למנינם עלמה במוחו של המהנדס ג'ון רובלינג רעיון חדשני ומדהים. הוא ביקש לבנות גשר, שיקשר את ניו יורק עם לונג איילנד. מומחים לגשרים מכל רחבי העולם, הביעו את דעתם הנחרצת "הרעיון הזוי לחלוטין! בניית גשר כזה איננה אפשרית בשום פנים ואופן!". רבים ניסו להניא את רובלינג מתוכניתו המהפכנית. הזהירו אותו שהרעיון בלתי ישים ובלתי הגיוני, שהרי פרויקט כזה לא בוצע מעולם. רובלינג הקשיב לדעות של עמיתיו בוני הגשרים. הוא בחן את כל הצדדים של המטבע, הודה שיש מן האמת בדברים, אך לא רצה לזנוח את הרעיון שהיה בעיניו כחזון. "אמנם יהיו קשיים ובעיות. אבל זה אפשרי". אחר אין ספור הסברים, הוא הצליח לשכנע את בנו וושינגטון רובלינג, שהיה מהנדס מתחיל. הם החלו לעבוד יחד, הפרויקט התקדם יפה מאד, כאשר הם מתגברים באופן יצירתי על קשיים שונים. חודשים ספורים לאחר תחילת העבודה אירעה תאונה טראגית שגרמה למותו של ג'ון רובלינג. הבן וושינגטון נפצע פציעה אנושה והפך נכה לחלוטין - לא היה מסוגל לתפקד, לעמוד על רגליו ואף לדבר. לכולם היה ברור, שהפרויקט השאפתני עומד להיגזר, מכיון שוושינגטון רובלינג היה היחיד שידע כיצד לבנות גשר כזה, וושינגטון היה כאמור נכה ואילם. לתדהמתם של הסובבים אותו, ולמורת רוחם, התברר שהוא לא יותר על החלום! על אף שגופו לא תיפקד, שכלו היה חד. הוא שאף להעביר את ההתלהבות והידע שלו לאחרים, אך איך יעשה זאת באין לו אפשרות להוציא אף מילה? זה היה מייאש. כמעט.

פעולה אחת הוא היה מסוגל לעשות - היה באפשרותו להזיז את האצבע של היד. ע"י הזזת אצבע אי אפשר, כידוע, לבנות גשר. בפרט לא גשר חדשני. הוא החליט, שהוא יעשה את המקסימום שביכולתו, גם אם זה לא ממש הרבה. לאחר מחשבה מעמיקה, הוא פיתח שיטה של קוד תקשורת בינו לבין אשתו על ידי הזזת האצבע באופנים שונים. באופן זה של תקשורת, סימן וושינגטון לאשתו, שתיצור קשר עם המהנדסים, ותעביר להם את הנחיותיו. זה היה נראה אבסורדי ובלתי אמין, אך הפרויקט ניצור! בסבלנות של פלדה, יום אחר יום, שנה אחר שנה, היה וושינגטון נוקש באצבע על ידה של אשתו, ומעביר באופן זה את ההוראות והנחיות לבניית הגשר המסובך. לאחר שלוש עשרה שנים (!), הושלמה בהצלחה בניית הגשר...

לא נאבד את השאיפה ואת החזון! לא תמיד המציאות קלה, ולא תמיד היא נוחה. לפעמים אנחנו עומדים מול קשיים גדולים, שנראים בלתי עבירים, אבל עם שינוי של כוון מחשבה, ועם יצירתיות, וכמובן - עם סיעתא דשמיא - אדם יכול לעשות גם את הבלתי יאמן. בואו נשכיל 'לזרום' נכון עם אתגרי החיים, לשנות פרדיגמות, ולהשקיע את כל מה שצריך, בלי להתעצל ובלי להתייאש.

אומר המדרש: 'יש שהוא הולך אצל זיווגו ויש שזיווגו בא אצלו. יצחק זיווגו בא אצלו 'וירא והנה גמלים באים', יעקב הלך אצל זיווגו 'ויצא יעקב'.

יעקב אבינו יוצא מבאר שבע לחון כדי למצוא אישה; לעומתו אביו יצחק לא היה צריך ללכת, הביאו את האישה אליו, כי הכל נעשה בהשגחה פרטית, ומציאת הזיווג אצל כל אדם היא לפי מה שנגזר עליו מן השמים.

בענין זה, הובא במדרש מעשה נורא:

לשלמה המלך ע"ה היתה בת מוצלחת מאד. מלבד היותה בת המלך, היא היתה חכמה, עשירה ונאה.

אמרו החוזים בכוכבים לשלמה המלך: 'דע לך, בתך זו תחתן עם אדם עני, ולא סתם עני, אלא העני המרוד ביותר שישנו בעם ישראל - הוא ישא אותה לאשה'.

שלמה המלך הבין מיד שאם נגזר משמים - כך יהיה, רק אמר: רצוני לראות את נפלאות השי"ת, את ההשגחה הפרטית המתגלה במיוחד בענין השידוכים. מה עשה?

בנה מגדל באמצע הים, נעל בתוכו את הבת הנסיכה, הפקיד על שמירתה שבעים איש מזקני ישראל, ואת המפתח היחיד של המגדל השאיר בידו. כעת המתין לראות את יד ההשגחה העליונה, כיצד יצא לפועל השידוך המדובר.

באותו זמן היה יהודי עני מרוד, לא היה לו מה לאכול, לא היה לו מה ללבוש, ואפילו מקום לישון לא מצא לעצמו.

הלילה ירד, והוא עדיין מחפש מקום להניח את ראשו. לפתע הוא רואה בשדה שאריות של עצמות שור אשר נטרף על ידי אריות. היו אלו עצמות הצלעות שהן עגולות, כעין צינור חלול נכנס לתוכן, על מנת שיגנו עליו מעט מפני הקור העז, ותוך זמן קצר שקע בשינה.

בינתיים נחת במקום עוף גדול, ביקש לאכול משאריות סעודת האריות, ומאחר וחשש שכאן במקום יפריעו לו חבריו העופות לסעוד את סעודתו בנחת, תפס את גל העצמות במקורו ועף לחפש מקום שקט ומרוחק.

המקום השקט שמצא היה ראש המגדל, במרפסת הפתוחה. שם הוא נחת עם אותו בחור עני.

הבחור מתעורר בבוקר, ורואה מסביבו ים.

"היכן אני נמצא?" תהה הבחור.

בינתיים, בתו של המלך קמה בבוקר, ועלתה לגג להתפלל, ולפתע היא רואה את אותו בחור.

"מי אתה?" שאלה אותו, "האם בן אדם אתה, או שמא שד?"

"לא", ענה הבחור, "בן אדם אני, וכך היה המעשה".

בראותה את מצבו העגום, דאגה לו בת המלך למלבושים הגונים, וכן דאגה שיעד את לבו בסעודה דשנה, ואחרי שהכירה בו שאדם נכבד הוא, תלמיד חכם שלמד הרבה תורה, שאלה אותו אם חפץ הוא לשאת אותה לאשה.

אמר לה: "כן, אבל אין כאן אפילו דיו לכתוב את הכתבה". מה עשו?

קידש אותה, ואמר לה שהמלאך גבריאל ושאר המלאכים יהיו עדים על הקידושין, לאחר מכן הקיז מעצמו דם, ועם דם זה כתב לה כתובה.

חלפו ימים מספר. הזקנים הבחינו בבחור ונדע להם שהוא קידש את בת המלך.

מיד קראו לשלמה המלך, ואמרו בהתנצלות: "איננו אשמים בכלום, שמרנו, הכל היה נראה בסדר, לא ידענו מכלום!"

שאל שלמה המלך את בתו מה ארע, והיא סיפרה לו את הכל. שמח המלך שמחה גדולה, על שזכה לראות את ההשגחה הפרטית בזיווגה של בתו, איך הקב"ה מנהל את עולמו, ואם נגזר דבר מה - דבר ה' יקום ויהי מה!

"ובגד ללבוש"

המנהג לומר למי שלובש בגד חדש: "תבלה ותחדש".

בעל ספר 'הבית' העיר, שהעולם נוהג טעות כשאומרים "תתחדש", ומשמיטים את המילה "תבלה", וכך שומטים את עיקר האיחול.

שהרי כוונת הדברים באמירת "תבלה ותחדש" היא, שהלובש יבלה את הבגד החדש הזה ויזכה לחדש אחר כך בגד אחר במקומו.

אם כן, לאיחול "תתחדש", הנהוג בימינו, אין שום משמעות. (אוצר הידיעות)

רק מה שנתת - ישאר שלך

הרכוש האמיתי של האדם הוא הצדקה שהוא נותן.

ה'חתם סופר' זצ"ל הביא לכך ראייה מפסוק בפרשתנו: "וכל אשר תתן לי" מה יהיה לי, ומה יזקף תמיד לזכותי? רק את אשר "עשר אעשרנו לך", רק המעשר שאתן - יהיה באמת לי, יהיה הרכוש הנצחי שלי.

כל שאר הרכוש והממון הם לא בהכרח לי, ואף שהם כרגע בחזקתי, איני יודע כלל מה יעלה בסופם...

המילה 'כל' לכאורה מיותרת, ניתן היה לומר "אשר תתן לי עשר אעשרנו". מה באה היא ללמדנו? שמכל דבר שיש לנו יש לתת מעשר ולחלוק עם אחרים, גם מהחכמה והידע שלנו יש לתת וללמד לאחרים.

ואומר על כך **הגאון רבי משה פינשטיין**, וכן כתב **רבי שמעון שקופ זצ"ל** שאדם צריך לתת מעשר מזמנו ללמד אחרים. (מכתב האור)

"וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך"

את המלים "עשר אעשרנו לך" מתרגם אונגלוס: "אפרשניה קדמך", כלומר - אפריש לפניך.

מה הכוונה במילה "קדמך" - לפניך?

באר **ה'תורה זהב'**:

יעקב אבינו אומר "עשר אעשרנו לך" - לך, לשמך. לשם שמים.

ומהו אופן הנתינה לשם שמים? - "קדמך", לפני הקב"ה ולא לפני קהל רב. לא כשכולם מביטים בהערכה...

ד' אחד

במדינת ליטא התעוררה פעם בעיה חמורה בחינוך הילדים. השלטונות עמדו על כך שבשעות הבוקר ילדי היהודים לימודי חול בחברת ילדי הגויים, ורק בשעות אחר הצהרים אם ירצו, יתאפשר להם לקיים 'חוג' למשנה או לגמרא.

כולם מבינים כמה ערך היה ללימוד תורה כזה, אחרי שברוב שעות היום שהו בחברת הילדים הגויים, עם כל ניבול הפה וכו'.

פנה, אפוא, **הרב מפוניבז' זצ"ל** אל שר החינוך הליטאי, קבע עמו פגישה, ובפגישה הציג בפניו את הבקשה להניח לילדי היהודים ללמוד במסגרת נפרדת התואמת לדתם.

תמה שר החינוך: "יסלח לי כבוד הרב, אך אינני מבין מדוע ילדיכם אינם יכולים ללמוד את לימודי החול עם הילדים שלנו, וכי יש לכם לימודים אחרים, אולי חשבון אחר?"

חיך הרב ואמר: "דוגמא נפלאה נתת, כבוד השר. אכן יש לנו חשבון אחר!" "מה פרוש חשבון אחר, האם אצלכם אחד ועוד אחד שווה שלש?"

"לא". השיב הרב מפוניבז', "אך אמור נא לי כבוד השר: איך אתם מתחילים בספירת המספרים?"

"ברור: אפס, אחת, שתיים, שלש..."

"זה בדיוק הענין: אצלנו אין חשבון שמתחיל מאפס. כל החשבונות בעולם מתחילים אצלנו אך רק מה'אחד'. בכל נושא ונושא מביאים אנו בחשבון את צויו של הקב"ה שהוא 'אחד'."

אדם חסד הוא אדם שגורלו שופנו בו ואם האל, האלף שנימנו איתו לא חסד.

למה צריך היה יעקב לפרט: "לחם לאכול ובגד ללבוש"?

הרי לשם מה נועד הלחם אם לא לאכילה ולשם מה נועד הבגד אם לא ללבישה?

אלא, לפעמים יש לאדם אוכל בשפע, אך הוא אינו יכול לגעת באוכל, כגון שהוא חולה ואסור לו להכניס מאומה לפיו.

ולפעמים יש לאדם מלבושי פאר אך הוא אינו יכול להתלבש. לכן מבקש יעקב "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", שאוכל לאכול את הלחם וללבוש את הבגד.

(יחי ראובן)

פטירת הצדיקים

י' בכסלו - ר' איסר זלמן מלצר

י"ב בכסלו - המהרש"ל

י"ג בכסלו - ר' רחמים מזוז. ר' שלום הדאיה

י"ד בכסלו - ראובן בן יעקב. ר' דוד אבוחצירא

ט"ו בכסלו - ר' יהודה הנשיא

תגדל, תבין!

אדם שאינו הוא עצמו -

אינו יכול להיטיב משום דבר.

ליד קברו של רבי יהודה בן עטר זצ"ל, מתנוסס הקבר של סוליקה הקדושה ע"ה העלמה יפת התואר, שאחד מבני השכנים המוסלמים חמד יופיה. אך כיצד ישאנה? העליל עליה שהתאסלמה בסתר. לא עזרו הכחשותיה, בית הדין המוסלמי העמיד בפניה את הברירה: "לשוב" לאיסלם או ליהרג. "מעולם לא התאסלמתי. יהודיה הייתי ויהודיה אמות!" ענתה סוליקה בגאון.

השופטים לא התרשמו. גזר דינם הועבר לאישור מלך מרוקו. בן המלך שמע על הפרשה ועניינו התעורר. הלך לראות את סוליקה בתא הכלא, ונפשו נקשרה בה. הבטיח, שאם תתאסלם ישאנה לאישה, והיא תהיה לנסיכה. כבוד ועושר יורעפו על בית אביה, וברבות הימים תהיה למלכת מרוקו. "כסף, זהב, כבוד ושררה" השיבה סוליקה, "אינם משתווים לאמונה. באלוקי האמת ובתורתו הקדושה. שום דבר שבעולם לא יפתי לבגוד בעמי ובאמונתי!"

גזר דינה של סוליקה נחרץ. היא קיבלה זאת בשיוויון נפש ובשלווה גמורה. נכונה היתה למסור נפשה על קידוש ד'. על יד הגרדום, המתין נסיך מרוקו. הוא ניסה שוב להניאה ולדבר על לבה של הנערה האמיצה: "שווי בנפשך כמה מאושרת תהיי אם תקבלי על עצמך את דת האיסלם."

"אני מאושרת כבר עתה!" השיבה. "את זכאית לבקשה אחרונה" אמר התליון, וסוליקה ביקשה... סיכות. סיכות אלו היא נצעה בבשרה. הצמידה בהן את שולי שמלתה לרגליה, כדי שלא יתגלו במותה! כך עלתה לגרדום ומסרה נפשה על קידוש ד'!

יש בינו אנשים, משלנו, שמחזיקים מכשירים לא כשרים או לא מסוננים, והם נושאים תרמיל עם מיליון תירוצים מצוינים. הרב התיר להם, והם צריכים, ומקום העבודה מחייב, והם מצנזרים... העיקר להישאר עם הטומאה שמכלה כל חלקה טובה. והם מרגישים מאד טוב עם עצמם ועם הארס הפנימי שבתוכם... לא רק גשש מיומן יראה שהם הולכים הפוך, צועדים ברוורס, והתהום פעורה מאחוריהם... ולא, הדרך לא כל כך רחוקה כמו שזה נידמה להם. סטייה קלה - והכוון משתנה. וכדבריו של רבי ישראל מסלנט זצ"ל: הרי הם כסומא בארובה, כעוור באפילה, כסוס שוצף במלחמה, דוהר אל תהום... שואטים, בלי לראות, בלי להבחין.

עצרו! אתם על חורס!

מפקד הכיתה רוני הודיע בקשר בשפה צבאית מקודדת למפקדה: "גילינו פסיעות על הציר אך הן מובילות לירדן, והסיר ממשיך". "עצרו במקום!" זעק מכשיר הקשר "אני כבר מגיע, לא לזוז!". על התדר שמענו את קולו הצרוד מסיגריות של הגשש הבדואי הזקן עיסא, בעל ותק של 30 שנות גישוש. "מה קרה?" שאל לטיף הגשש הצעיר. "עיסא מגיע לכאן" עדכן רוני המפקד. "אין צורך, חבל. תמיד לו הכל בסדר", הרגיע לטיף, אך דיבר בעיקר אל עצמו.

הגשש הזקן הגיע בלוויית מפקד האוגדה וקבוצת קצינים בכירים. הוא ירד מן הג'יפ, כרע על ברכיו, תקע שתי עיניים שחורות על ציר הטשטוש, ומיד עדכן: "יש כאן חדירה של שלושה מחבלים, להקפיץ את חיילי האוגדה". לטיף נותר פעור פה. לא רק הוא, גם אני וחבריי לסיור. העקבות מוליכות לירדן, והוא, הזקן הבדואי מקפיץ גיזרה שלימה! בטח השתגע.

תוך דקות ספורות הפכה הבקעה לקונצרט של פצצות תאורה שנורו מנגמ"שים וגם ממוסוקים. מאות חיילים הוקפצו ממיטותיהם ופתחו בסריקות לכל אורך כביש הבקעה ושוליו. הלילה הפך ליום ואפילו מסוקו של הרמטכ"ל נחת באחד המחנות. שמירה הרמטית נמתחה סביב לכל המושבים, וכביש הבקעה נסגר לתנועה. "לא מפסיקים לסרוק עד שתופשים אותם", הורה האוגדור במכשיר הקשר.

בשעה חמש לפנות בוקר אותרו השלושה חמושים היטב, מסתתרים בקפליו של ואדי מערבית לכביש הבקעה.

לאחר קרב יריות קצר הם חוסלו. בקשתי מרוני המפקד שלי לחזור עם הגשש עיסא לדרך הטשטוש, שייסביר לנו, ריבוננו של עולם, כיצד הוא עלה על כך שזו חדירה, בעוד לטיף, הגשש הירוק הנאיבי, אפילו לא חלם על כך. עיסא הסכים. עצרנו סמוך לעקבות ועיסא הסביר: "קודם כל זה פשוט בשבילי שזו חדירה, למה? כי המחבלים פשוט הלכו הפוך, רוורס, עם העקבים לכיוון ישראל, והשפיץ של הנעל לכיוון ירדן. גשש מיומן יודע להבחין בהליכה הפוכה. היא מהוססת יותר, היא עקומה..."

ואיך ידעתי שהם שלושה? שטויות, הם אמנם הלכו על הצעדים של המחבל הראשון, אבל דחיסת העפר התחוח הייתה כבדה מדי ולא מדויקת... ובכלל כשהולכים עקום, כשהולכים אחורה, כל גשש מיומן וותיק קולט מי הלך, לאן הלך וכמה הלך...". כך הגשש עיסא.

"אתה מבין איציק" הסביר המפקד רוני כשעלה השחר, "בעולם הזה ישנם המון אנשים שהולכים הפוך, ונדמה להם שהם הולכים ישר קדימה. הם מטעים את עצמם, וגם אותנו. הם נראים חכמים וצודקים, אבל אם יהיו לנו עיניים לפחות כמו של גשש בדואי מיומן, ולהבדיל, אם יהיו לנו עיניים של יהודי אמתי, נדע ובין שהם הולכים הפוך. הולכים לאבדון. אם הבנת הבנת...". רוני קרץ לי בעין וסיכם "אני לא מומחה כמו הבדואי, אבל מספיק חכם להבין שבלי תורה, הולכים הפוך". הקומנדקר החל לנסוע באיטיות דרומה. רוני על ההגה, אני לידו, ועיסא - גדול גששי הגיזרה - נרדם על הספסל האחורי. צודדתי מבט אחרון לבקעה, והלב שלי קיבל זעזוע ראשוני, אך מהותי "אולי גם אני הולך הפוך". אולי.

כאחד שגדל בקיבוץ, עשיתי את שירותי הצבאי במסגרות קרבות של צה"ל. נו טוב, קיבוצניקים נחשבים כעילית הלוחמת, או לפחות כך הם נחשבו עד לפני 30-40 שנה. כמי שנולד בקיבוץ בין מרחבי הרפת למטעי האבוקדו, ללא לחלוחית של יהדות, טבעי היה הדבר שהפטרוטיזם הלאומני המלאכותי ישאב אותי כמו רבים וטובים אל "כור ההיתוך" הישראלי. כן, אני בעל תשובה, וברוך ד' הילדים שלי, כבר גדלו בחממה הבני-ברקית הלוהטת שחייליה שוקדים על ש"ס ופוסקים. אלא שאת מסע שלושים השנים היפות - מאז היותי חייל עד לרגע זה - אני חייב לאירוע לכאורה שולי, שבשבילי הוא אירוע מכונן ומהפכני.

עוד כמה מילים לפני הסיפור. כאיש צעיר קראתי את כתביו של מרן הגר"י סלנטר ב"אור ישראל" ורעיונותיו הפשוטים אך העמוקים כבשו את ליבי. בין דבריו הוא כותב, שהיהודי זקוק ללימוד המוסר כמו חמץ לנשימה, ומבלי זאת הוא פשוט צועד עקום, כמו סומא בארובה. האירוע שהייתי שותף לו, הוכיח לי את הדברים.

החמה יצאה ביום מנרתיקה, ואנחנו מדעתנו. שתינו מים בכמויות וחיפשנו פינה קטנה של צל. טיגנו בצהרי היום - ביצים טריות בתולדות השמש, על מכסה הקומנדקר, ולא היה הבדל גדול בטמפרטורה שבין המים במימיות, לכוס הקפה השחור המהביל.

היה זה לילה שרבי בבקעת הירדן, קיץ כבד של אמצע תמוז חם ולאה. רוני, מפקד כיתת הסיור, היה בעל תשובה צעיר, שיותר שתק מאשר דיבר.

"סיורי שטח הם פיקוח נפש" היה אומר "גם כשהכל נראה רגוע, תוך שניות ספורות יכולה אש להתלקח. פיקוח עין, אל תכנסו לשאננות". ושוב שתק. הבטתי בו בעין לגלגנית מחד, אך בלב הערכתי אותו מאד. טיפוס ביישן, ונחוש דרך. כשהתחלנו את הסיור על דרך הטשטוש הסמוכה לגדר המערכת, ניסיתי להבין למה הוא שינה כוון, ובחר בדרך של הדתיים, בדרך שלו...

"תראה איציק, אינני מחנך אף אחד. מבחינתי להיות דתי זו הליכה בדרך ישרה ואמתית. ואם אני הולך בה, אז עד הסוף, בלי סטיות, בלי הקלות, בלי התהפכיות. הולך ישר, לא הולך הפוך" כך רוני המפקד בפשטות ובכנות.

הקומנדקר נע בקצב מהיר למדי. הפרוז'קטור האיר את הגדר, והגשש הבדואי החדש לטיף, ישב על מכסה המנוע והדביק את עיניו על דרך הטשטוש החולית, מרוכז לגלות חדירה. לילה לוחט.

"עצור!!!" זעק הגשש הבדואי "אני רואה עקבות בחול, כנראה שהיתה כאן חדירה".

הקומנדקר עצר. בליווי שני חיילים לצדו רכן הגשש על הקרקע, הצמיד את פניו אל החול, ובעיניים חדות סקר את סימני הפסיעות על החול. אוחז בפנסו ומשליך אלומת אור הסורקת את ציר התנועה של הולך הרגל הבלתי ליגאלי.

"מה שלטיף רואה פה, זו חדירה מישראל לכיוון ירדן. הפסיעות הם לכיוון הירדני, העקבים לצד ישראל, והנעל למזרח. אז בואו נזוז, כנראה שיש בעיה לירדנים, שיחפשו את המחבל שמתכנן לפגוע בהם" סיכם הגשש. "חוזרים לנוהל רגיל".

אנחנו נועדנו למנוע חדירות מחבלים מירדן לישראל, ולא מישראל לירדן. נשמנו לרווחה ועלינו לקומנדקר רגועים לחלוטין, עם קצת צחוק בצד על הגילוי המרשים.